

BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE

VRHOVNI SUD

FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE

Broj: 43 0 I 180440 21 Spp

Sarajevo, 14.07.2021. godine

Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine u Sarajevu, u izvršnom postupku tražitelja izvršenja Fatić Amira iz Tešnja, koga zastupa punomoćnik Martin Džido, advokat iz Jelaha, protiv izvršenika Zeničko-dobojski kanton, radi izvršenja, odlučujući o zahtjevu za rješavanje spornog pravnog pitanja Općinskog suda u Zenici broj: 43 0 I 180440 20 I od 03.06.2021. godine, na osnovu odredbe člana 61d. stav (1) i člana 61e. stav (1) Zakona o parničnom postupku („Službene novine F BiH“, broj 53/03, 73/05, 19/06, i 98/15, u daljem tekstu ZPP), na sjednici Građanskog odjeljenja održanoj 14.07.2021. godine donio je:

O D L U K U

Usvaja se zahtjev Općinskog suda u Zenici za rješavanje spornog pravnog pitanja u predmetu broj: 43 0 I 180440 20 I, pa Građansko odjeljenje Vrhovnog suda Federacije BiH izražava sljedeće:

PRAVNO SHVATANJE

Član 4. Zakona o visini stope zatezne kamate („Službene novine F BiH“, broj, 18/20), kojim je propisano ograničenje da iznos obračunate zatezne kamate ne može biti veći od glavnog duga ne odnosi na dugovanja koja su nastala prije stupanja na snagu ovog Zakona (14.03.2020. godine), u kojem je obračun kamata izvršen nakon stupanja na snagu navedenog Zakona.

O b r a z l o ž e n j e

U Općinskom sudu u Zenici u toku je izvršni postupak po prijedlogu tražitelja izvršenja protiv izvršenika radi isplate duga na osnovu pravomoćne i izvršne presude Općinskog suda u Tešnju broj: 039-0-P-06-000013 od 08.01.2008. godine, kao izvršne isprave.

Općinski sud u Zenici je dana 06.06.2021. godine, po službenoj dužnosti, zahtjevom pokrenuo postupak pred Vrhovnim sudom Federacije radi rješavanja spornog pravnog pitanja. Uz zahtjev je dostavio predmet tog suda broj: 43 0 I 180440 20 I.

Sporno pravno pitanje koje je definisao prvostepeni sud glasi:

“Da li se kod primjene člana 4. Zakona o visini stope zatezne kamate („Službene novine F BiH”, broj 18/20), koji glasi: Iznos obračunate kamate ne može biti veći od glavnog duga, ovo ograničenje kod obračuna zatezne kamate odnosi i na dugovanja koja su nastala prije stupanja na snagu ovog Zakona, u kojem je obračun kamata izvršen nakon stupanja na snagu navedenog Zakona”.

U obrazloženju zahtjeva Općinski sud u Zenici navodi da je pred tim sudom pokrenut veći broj izvršnih postupaka, kojim se traži isplata dosuđenih iznosa po pravomoćnim i izvršnim presudama protiv izvršenika Zeničko dobojski kanton, a radi se o izvršnim predmetima gdje su prijedlozi za izvršenje podneseni 2008. godine, u kojim se predmetima čeka realizacija, tj. isplata po Rješenjima o izvršenju donesenim 2008. godine i dostavljenim na provođenje Investicionoj komercijalnoj banci dd Zenica. Postupajući po Rješenju o izvršenju od 25.03.2008. godine Asa Bank dd Sarajevo (ranije Investiciona Komercijalna Banka dd Zenica) je obavijestila sud da je 08.04.2020. godine postupila po predmetnom rješenju i izvršila prijenos sredstva sa računa izvršenika na račun tražitelja izvršenja u ukupnom iznosu od 12.480,00 KM i to na ime troškova 360,00 KM, kamata na glavni dug 6.060,00 KM i glavni dug u iznosu od 6.060,00 KM, uz napomenu da je obračun zateznih kamata izvršila u skladu sa članom 3. Zakona o visini stope zatezne kamate („Službene novine F BiH“, broj 18/20), koji je stupio na snagu 14.03.2020. godine, a kojim je propisano da zatezne kamate na iznos duga do trenutka isplate obračunava se po stopi od 10% godišnje, a članom 4. istog Zakona je propisano da iznos obračunate zatezne kamata ne može biti veći od glavnog duga. Taj sud cijeni, imajući u vidu zakonsku normu, da u svakom slučaju, kada se izvrši obračun kamata za zakašnjelo plaćanje, nakon stupanja na snagu Zakona o visini stope zatezne kamate, tj. od 14.03.2020. godine da obračunata kamata ne može biti veća od glavnice.

Članom 61.a) stav 1. Zakona o parničnom postupku („Službene novine Federacije BiH“, broj 53/03, 73/05, 19/06 i 98/15 – dalje ZPP) propisano je ako u postupku pred prvostepenim sudom u većem broju predmeta postoji potreba za zauzimanje stava o spornom pravnom pitanju koje je od značaja za odlučivanje o predmetu postupka pred prvostepenim sudovima, prvostepeni sud će po službenoj dužnosti ili na prijedlog stranke zahtjevom pokrenuti postupak pred Vrhovnim sudom Federacije BiH radi rješavanja spornog pravnog pitanja.

Dakle, temeljem citirane zakonske odredbe, da bi Vrhovni sud Federacije BiH zauzeo stav o spornom pravnom pitanju, potrebno je da se ispune određene procesne pretpostavke i to: da se to pitanje pojavilo u toku postupka pred prvostepenim sudom, da to pitanje predstavlja pitanje koje je od značaja za odlučivanje o predmetu postupka pred prvostepenim sudom, te da se to pitanje pojavilo u većem broju predmeta pred prvostepenim sudom.

Vrhovni sud Federacije BiH cijeni da su u konkretnom slučaju ispunjene sve naprijed navedene procesne pretpostavke za rješavanje spornog pravnog pitanja, te da je naznačeno sporno pravno pitanje od značaja za odlučivanje u većem broju predmeta u postupku pred prvostepenim sudom jer o istom još nije zauzeo pravno shvaćanje, a riječ je o pitanju o kojem se može očekivati različita praksa nižestepnih sudova.

Relevantno pravo za rješavanje postavljenog spornog pravnog pitanja je slijedeće:

Članom 3. stav 1. Zakona o visini stope zatezne kamate ("Službene novine F BiH", broj 18/20) propisano je da dužnik koji zakasni sa ispunjenjem novčane obaveze duuguje osim glavnice i zateznu kamatu na iznos duga do trenutka isplate po stopi 10% godišnje, dok je članom 4. istog Zakona propisano da iznos obračunate zatezne kamate ne može biti veći od glavnog duga. Daljom odredbom član 5. stav 3. Zakona propisano je da zatezna kamata za zakašnjele neplaćene obaveze koje su dospjele prije 14.03.2020. godine obračunava se po stopi 12% godišnje do dana stupanja na snagu Zakona o visini stope zatezne kamate, a od 14.03.2020. godine do dana isplate po stopi od 10% godišnje.

Federalno ministarstvo financija u svom Mišljenju broj: 04-02-4-2498/20 od 20.03.2020. godine datom u vezi primjene Zakona o visini stope zatezne kamate ukazao je na sljedeće da zatezna kamata za zakašnjele neplaćene obaveze koje su dospjele prije 14.03.2020. godine obračunava se po stopi 12% godišnje do dana stupanja na snagu Zakona o visini stope zatezne kamate ("Službene novine F BiH", broj 18/20), a od 14.03.2020. godine do dana isplate po stopi od 10% godišnje, s tim da ukupan iznos obračunate zatezne kamate ne može biti veći od iznosa glavnog duga.

Dakle, u datom Mišljenju u vezi primjene Zakona o visini stope zatezne kamate, Federalno ministarstvo financija ukazuje da će se član 4. tog Zakona promjenjivati i na zakašnjele neplaćene novčane obaveze, koje su dospjele prije 14.03.2020. godine, te da obračunata zatezna kamata ne može biti veća od glavnog duga. Ovako izraženo mišljenje upućuje na retroaktivnu primjenu Zakona.

U pravnoj teoriji zakoni se kao i drugi akti i pravni poslovi mogu primjenjivati samo pro future, ubuduće tj. primjenjuje se pravno pravilo da pravne norme nemaju povratno djelovanje. Retroaktivnost je iznimka od općeg pravila da pravni akt djeluje samo ubuduće, a ako zakonodavac želi zakonu dati retroaktivno djelovanje, tada to mora biti izričito propisano. Retroaktivno dejstvo se može uvesti samo zakonom i to pojedinim odredbama zakona. Kada govorimo o donošenju zakona zakonodavac u završnim odredbama navodi određenje od kada stupa na snagu zakon i njegovu primjenu. Stupanje na snagu zakona je vremenski trenutak od kada zakon počinje pravno djelovati, obavezujući svojim odredbama uz mogućnost primjene sankcije na one na koje se odnosi u slučaju njegovog nepoštivanja. Kada se kaže da zakon nema

retroaktivno dejstvo, to znači da se novi zakon odnosi na buduće slučajeve koji će se pod njim desiti i na već jednom nastale situacije i da situacije nastale za vrijeme važenja ranijeg zakona ostaju u važnosti. To znači da zakoni mogu da djeluju, odnosno da se primjenjuju na pravne odnose koji nastaju nakon stupanja na snagu tog zakona, jer ukoliko bi zakoni imali retroaktivno dejstvo onda bi to bilo suprotno načelu pravne sigurnosti i jednakosti građana. Na ovaj način se osigurava zaštita stečenih prava.

U konkretnom slučaju, s obzirom da je u članu 7. Zakona navedeno da isti stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u Službenim novinama F BiH, a u prelaznim i završnim odredbama nije izričito navedeno da zakon ima retroaktivno dejstvo, po mišljenju ovog suda, mogućnost retroaktivne primjene ovog zakona bila bi na štetu tražitelja izvršenja u pogledu njegovih stečenih prava. Ovo stoga što se radi o pravomoćno okončanom postupku, kojim su utvrđena prava tražitelja izvršenja po ranijem Zakonu, pa bi retroaktivna primjena novog Zakona o visini stope zatezne kamate, bez da je zakonodavac odredio njegovo retroaktivnu primjenu, štetno utjecala na stečena prava tražitelja izvršenja. Došlo bi do kršenja njegovih ustavnih prava utvrđenih članom II/3 Ustava BiH i prava utvrđenih članom 1. Prvog protokola uz Evropsku konvenciju. Na ovaj način se osiguravaju temelji pravne države, vladavina prava, zakonitost i demokratije.

Na drugačiju odluku ne utiče ni činjenica da je Federalno ministarstvo Financija dalo Mišljenje broj: 04-02-4-2498/20 od 20.03.2020. godine o primjeni novog Zakona o visini stope zatezne kamate, budući da tumačenje norme vrši njen zakonodavac i postupak za utvrđivanje autentičnog tumačenja je isti kao i za zakon.

Iz navedenih razloga Građansko odjeljenje Vrhovnog suda Federacije BiH je primjenom odredbe čl. 61 d. stav 1. ZPP odlučilo kao u dispozitivu ove odluke.

Predsjednica Građanskog odjeljenja
Slavica Čindrak, s.r.